

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Manuscripta Rhenaugiensa - Cod. St. Blasien 33 bis 37

[Pars IV] - St. Blasien 36

Rusconi, Bernhard

[Südschwarzwald, St. Blasien u.a.], [2. Hälfte 18. Jh.]

Excerpta Quaedam ex Archivo Sancti Galli

[urn:nbn:de:bsz:31-46582](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-46582)

Excerpta Quodam

211

Ex Archivo Sancti Galli.

1. Collectaneorum M. J. Tomo I. habetur liber I.

Antiquitatum Sabariensium Auctore Stöcklin Monacho
Murensi Decano Sabariensi. Caput 20. continet vitam
S. Finlani, ubi inter alia haec leguntur.

In hac per celebri Hibernis Insula ad annum salu-
tis 749. Finlanus alto à Principum sanguine ex
Horum opibus longa, et gloriosa propagine Clarus novum
fidus exoritur. sol. à 32. villa aliquandiu quid faba-
rius in Ducatu Rheni sanctissimè acta, sub quo abbate
non dum vidui, nobilem, et potentem seculi virum in
Alemannia in Pago Turgonna Wolshardum comitem
Kyburgensem Anno X. 7. 96. convenit, quem Rhenovian-
ses Fundatorem suum frequentant. Ut illa etiam de
origine huius Monasterii nihil potest, quod multum la-
boremus. Malè promidè Rhenographus in Geographica
Tabula Rhenovis annum fundati Monasterii 700. ad-
scripsit. Hoc cum demidè illustri Comite 4. 5. 6. annos
in Clericali statu conversatus quolibet annis in abstinen-
tiae rigore insigniter promovit, et in dies nova, et inaudita
virtutum incrementa, ac exemplorum prodigia in lucem
edidit. Tandem exacto quadriennio frater senior suus, id est,
Wolshardus Comes, ipsum in proprio suo Monasterio,
cuius nomen Rhinawda abs se in sua Diocesi constructo
sub Abbate Wieram Monachum creavit. Homo nobilis, et
Venerabilis vir Wolvene, et Dominus loci Rhinawregi Dei
ibidem Dominus Abbas, profectus circa annum Christi 861.
Nepos illius senioris Cap. fol. 142.

S. Sincerus itaq; Hagin^o provincia in Ibernia civis | alii
 vocant Principem | in benedictino Cenobio in fultu Rheni in
 Germania dicto Rhinaw^o Monachum vobest, anno à partu
 B. V. 800. Status vero suo anno 81. huiusmodi se ipso
 superior, et melior effectus. Omnium in se animos su-
 -tendit. fol. 243. fol.

Foris item in Monasterio degens Priori anno videlicet 805.
 Quo Clausam erat ingressus, singulis noctibus precationi ope-
 -rando in templo pernoctaverat. Bridiana itaq; nocte, ante-
 -quam S. Blasii exuvie Romam Rhenaugiam Allato
 venissent, pro more in Basilica Deum precatur, repente
 firmet oculis niveam columbam super altare sedisse ani-
 -madvertit, festinusq; inde in Cryptam provolantem disparuisse
 Postera die super idem altare sacras illas Martyrii reli-
 -quias venerabundi collocavit, in quo aliter illa a vno Dei
 Bridie constituisse visa fuit. fol. 244.

Sincerus igitur Sabris pater archiepiscopo loco conclusus anno 22.
 ad stuporem corpusculum perdomuit. fol. 250.

Itaq; S. Sincerus cum rara vita austeritate, jejunijsq; pe-
 -ne continuis, orationibus prope perpetuis, et omnimodis pu-
 -dore vita actionibus illustris, sanctitatis suo igniculos mul-
 -tiformem parisset: deniq; Rhenovis in clausa sua mirandis
 et crebris celestibus ostentis clarus migravit in celum X.
 Novembris anno Christi. 827. Status suo 78. fol. 252.
 Hoc ibi.

NB Sequitur caput undecimum, ubi fusissime refertur vita
 et Martyrium B. Nicolai de Rusca, 7.

II. In tractatu de iure advocatio de Berchtoldo Abbate
 modicum habetur, et duo tantum fules Pontificis adducun-
 -tur ad monachos, cum Monasterium et ad Episcopum Me-
 -tensem. Nam quidem ad Episcopum Metensem non habentur,

alio quatuor Bullas Pontificiarum, in quibus ea etiam ad
monachos est, sub sequente Archivi nostri signatura origi-
nates adfuit:

A. 1. Cl. 1. Cist. 7.

Innocentius quartus committit administrationem Monaste-
rii Rheinaugiensis Berchtoldo Abbati S. Galli 1249.

A. 2. Cl. 1. Cist. 7.

Idem Pontifex mandat conventui Rheinaugiensi, ut obedi-
at Berchtoldo Abbati S. Galli a se constituto admini-
stratori 1249.

A. 3. Cl. 1. Cist. 7.

Idem mandat Abbati Eremitano, ut conventum Monaste-
rii Rheinaug. compellat, ut censuram Ecclesiasticam Berch-
toldo Abbati S. Galli obedientiam prestare. 1249.

A. 4. Cl. 1. Cist. 7.

Idem monet Sabariensem, ut Abbate S. Galli in adepta
possessione Rheinaugiensi non permittat indebitam Molestia-
ri. 1250. De Bulla ad Episcopum Metensem assi-
si data, habetur tantum copia.

Christianus Kuchmeisterus civis Syidi S. Galli. Anno
1331. copis idioma germanico sequi Chronicon S.
Galli a Conrado de Pufuany, usque sui temporis abbate.

De Berchtoldo ita scribit: *Es wart by zytten abt Berch-
told mi zuelet zu Rheinaug, der wart hieby von henn-
-schynen, wilsen inu kloster mit santt sinen freindz groß
ybrotenny, und imbild außset, als es di yrischlysen, und
volksantlich trinsaget wurd du abt Berchtold an zu-
-komyn, der di abty wolt anuysum, und so wider
isere stonyngeln abt defendirren. Vilsen so mit sinen*

rebil und grotten kopfen in der fang; Colte in dem dnu abe
 zu Rhinaur gefangen nehm, und abro ju der foftein
 in dem hant zu Rhinaur, fony re der abt. hünlij
 in dem hant in dem hant, fony re der abt. hünlij
 -^{tran} - foftein. foftein die hant; Colte die maff, fony re der abt.
 Gidre abt Bercholden vnt, in die ju die maff und arde
 maffind, der zülth. Gefangelt re die abt, in die ju
 Glib, Colte Goffe die ju der zölth. Innocenti V. der
 - villegung. Die vnt die abt. von abt Bercholden hant,
 ist und mit Grent so vnt Christian Kupfer.
 Jam ad profetas quæstiones progredior.

III. Ut facilius respondeam quoddam promittere necesse est.

1. Nichil obscurius est antiquitate, illorum, præsertim temporum,
 quibus vel nimium creduli scriptores, obvia quæque scripserunt,
 vel etiam pro gloria gentis suæ confinxerunt. Ita eundem se-
 - pe virum veluti Waldonem, Valofridum, Hermannum con-
 - tractum duo Monasteria reperunt. Crediderim, Monasteria
 cellas ab initio fuisse Barcas, Monachos modo in illo iam in
 alio, aut modico, aut diuturniore tempore habitasse, abbatibus
 sive ob paupertatem, sive exterorum persecutiones, aliasque
 causas facile concedentibus. Unde etiam ex uno fove Monaste-
 - rio ad aliud petiti Abbatibus, obtentique sunt. Postea etiam an-
 - tiqui, igne et sanguine non raro Abbatibus steterunt.

2. Monasteria, licet præsertim partibus plures vastationes subi-
 - erunt, veluti Monasterium s. galli ab Erichonardo, a Vati-
 - no, et Ruthardo Tyrannis Quia tamen hi ipsi Christiani
 erant, volebant videri persecutores; ideo unum, alterumque Mo-
 - nachum ad loca sancta reliquerunt, unde fidelium elemosinas,
 ac Traditiones; imò ipsi etiam eadem sacra loca adire na-
 - tum, oraturi Dominum, a quo non erant misericordiam con-
 - secuturi, Quod ne eandem faciem, etiam alia subiecta Mo-
 - nasteria?

3 Aliud est Necrologia s. galli seu tabula defunctorum, aliud tabula fratrum conscriptorum. sub Lit. D. Transmissa, tabula fratrum conscriptorum. Necrologia plura sunt in manuscriptis Bibliothecae abps unum etiam, sed minus vetustum in Archivo s. galli. Tabula fratrum conscriptorum postea sunt in Archivo s. galli sub signatura

R. 1. Class. 3. Cist. 1. Nunc ad rem.

Q. 1. In quem annum, vel seculum coincidit scriptura tabula fratrum conscriptorum?

R. In seculum nonum circa, vel decimum, adeoque primum post initam confraternitatem scripta est. Sed variant characteres, nec una manu ducti videntur. Unde in animum induco meum, omnia aliqua ab aliis, aut certe a primo scriptore, postea esse inserta, vide Lines intercalares: vel etiam honoris gratia ^{verisimili} ut illi ipsi, qui apudabantur propria manu Nomina sua miserent, aut denique, ut veterum simplicitas non raro laudat innocentibus, Vago, confusaque ordine nomina inscriberentur, ut proferlim patet folio ultimo in Catalogo fratrum professorum a tempore s. Otmari, et posterioribus. R. 2. Class. 3. Cist. 1.

Q. 2. Cur tres Abbates statim ab initio ponuntur, Nichram, Wolfine, et Antwart?

R. 1. s. Tabula accuratius inspicio, non tantum tres, sed elabere Marginali, licet alio caractere ponitur Nothker abba, quem sequuntur Presbiteri, Viammi, aliisque numero quindecim ab initialibus et nominum literis e charta Bergamena abscisso sunt.

R. 2. Videtur adhuc prima columna versi folii ab fratribus Rhenovii pertinere, cum primam a secunda columna sequatur novus titulus fratrum conscriptorum, duabus lineis

ordinatè inter se iunctis, hoc modo nomina habent
Cenobii Sancti Petri sanctorumque Confessorum Ottonis
atque Derlini.

Hunfridus ep.

Gundberdus C.

Ergo prima columna adhuc ad Rhenovierse, ubinet in quo
 enim novus catalogus a simplici monacho natus est.

Suntque sequentes:

Bruno. Mon.

Aelfdae. Mon.

Ailberhus. Mon.

Ragenbold. Mon.

Adalberhus. Mon.

Hroboldus. Mon.

Rahero.

Hatto.

Thiolarat.

Kichier.

Jornonfus. Ibr.

Jora. Tiac.

Leo. Subd.

Regmiberhus, et omnib.

Qui se in meis oratio-
 nibus comendaverunt

Jolckolt.

Katthel.

Burgaral

Hiltsind

Hundt.

Nandst.

Candere.

Gebo.

Hothrudt.

Benedict

Ordolo.

Lumunt. Hugemar

R. 3. Indubitatū mihi est Wichram primo loco positum, quia sub eo an. 888. Confrater noster cepit, a qua, et propter quam ceteri relati sunt in numerū fratrum Conscriptorum.

Q. 4. An viventes tantum, vel etiam mortui fuerint miscripti?

R. ut videtur, aliud necrologium aliud Catalogus fratrum Conscriptorum est. In necrologium mortui tantum, in Tabulas fratrum Conscriptorum per se viventes tantum miserebantur. sed quid prohibet etiam mortuos fuisse miscriptos, et suffragiorum causa, et honoris ergo? cum multi secularis, et potentis eo tempore etiam existerint benedictiohabitu seculari? fieri potuit, ut vel oblegata pia, vel in gratiam, aut ob conuictio- rum viventiū fuerint miscripti. Ita fortassis in hoc ipso fra- trum Khenoviersium Catalogo aliqui mortui miscripti sunt, ut ne post mortem seperati ab aliis posterioribus temporibus ut vel animus scriptoris, vel alia ratio ferretur, hinc inde adiu- ti, et interpolati sunt. Et iam viventes, quam mortuos miscriptos fuisse, probare videntur collecto, sed antiquiore Characterē in eodem libello posito.

Omni potens sempiternae Deus, respice propitius super famulos, et famulas tuas, quorū comēnationē agimus, qui in pau- peres tuos querantur, in virtute custodi, potestate tuearis, ut per multa curricula amorū tui tibi in pauperes tuos hoc querant. Amen.

Ecce orationem pro vivis.

Da, quosumus, Domine et famulis, et famularibus tuis, qui de Elymosinis suis memoraverunt venerabile locum istum, sperant suffragia obtinere, ut qui tuos pauperes, vel tuas Ecclesias memoraverunt, sanctorum omnium, simul et beati Martyris tui Laurentii mereantur consortia, cuius nunc

do nomina facti
Confessorum
omnes adiecti
nacho miscripti

sunt exempla feculi. G. J. Hoc ibidem pro vivis, aut post
-re pro utriusque est.

Deus, cuius miseratione animo fidelium requiescunt, fa-
-mulus huius, quorum nomina hic et in libello isto continentur
adscripsta, vel omnibus hic in circuitu Ecclesie in Christo
-quiescentibus, da propius veniam peccatorum, ut a cunctis rea-
-tibus absoluti sine fine solentur. G. J. Am. Ecce co-
-lucam pro defunctis.

Porro si frater, vel soror conscripta defuncti fuerant, mox
ad diem ipsius obitus & necrologio miserebatur.

R. 1. Cur G. G. berthur omisus est? An in monasterio S.
galli eo tempore nullus G. G. berthur vixit? an inde postu-
-labur est?

R. 2. Si G. G. berthur abbas Xhenoviensis in monasterio
S. galli postulatus fuit, inter fratres conscriptos utpote
verg Confrater, adscribi non potuit.

R. 3. An vero in gremio nostro petitus sit, certum ali-
-quid asseverare non auctim; si disputare licet, sui argumen-
-tor.

fuit Gosberthus abbas S. galli electus Anno Christi 916.
Vir magni nominis regis laudabilissimam Abbatiam, atque seris,
et meritis plenus anno christi 937. Abbatiam resignavit.
Fuerunt et alii post eum gosberthi: Gosberthi, Gohberthi:
ut adeo duo eodem tempore cognominem referantur, haud
invisitatio in temporibus exemplo, ut in Mokerius, Hardmannis,
Eckehardis, Durhardis, aliisque patet.

Ermenius Augiensis Monachus, ad Gritnaldum abbatem
S. galli persequitur, Watafridum Augiensem abbatem co-
-ripse etiam metrico carmine vitam G. galli scribere,
sed morte proventum non absolvisse; dum addit: = Unde
ego rogatus sum à quibusdam fratribus, = et primum à
devotissimo Gohberto, = ne dicas calvo, sed pilis

Cephalo = aure tenus nudo, omni tamen sancta benevolentia
 pleno, felicissimi = Abbas Gohberthi ^{vepote}. = Haste-
 nus Ermenricus. Et subdit ibidem, profatum Gohberthum
 e monasterio Pobenfi s. Columbari sacras reliquias offe-
 rentem, Lario laue mersum, non sine manifesto miraculo
 nicolumen evasisse. Prüliſover Chron. s. gall. Tom. i.
lib. 3. cap. 19. Jam ad instrumenta; non omnia, Deliqua
 tantum affero. anno 24 Ludovici Imperatoris, et Lu-
 dovici Junioris Regis Alamanorum. sub Geroldo Comi-
 te Proflarid Widhardi, et Engilsindo bonoru in Collin-
 donilla signatus: sig. Bernwigi Abbatis, et advocati
 sui ^{in hoc scripto scripi rego velunt.} Radberti Decani. Coleschalk Propos. Goh-
 berthi sacra: s. id est, sacrorum custodis, sacrorum, vel sacra-
 rarii: Visig, et Marthines cell. Irinhart Post. Keraloh
 camer. Voto Hospita. laus. signa aliorum & F. 8. Clap. 3.
Cist. 5.

Eodem Anno conventu Winibertho de bonis Jaminanti
 in Herini sacra, et Tegerissa si signatur: signum Bernwigi
 Abbatis, et advocati sui Radberti, qui hanc conventionis car-
 tam, pertractaverunt, sig. Amalger Propos. & Isanberth Decani.
 Hincolt. Propos. Gohbert. sacra. Voto Hospitalem gora loh.
 Cam. Infim. et Marthi cell. signa aliorum & F. 10. Cl. 3. Cl. 1.

Anno Ludovici Imperatoris X XV. et VI. Ludovici Regis A-
 lamanorum sub Geroldo comite Brecaria Wolvini Donou
 in Ruivelda & si signatur: sig. Bernwici Abbatis, et ad-
 vocati eius Quatonis, qui hanc Brecaria fieri decreverunt.
 sig. Isanberthi Decani. sig. Hincolti, sig. Amalgeri. sig.
 Quatonis. sign. salronis. sig. Emiberti. sig. Coleschalk. sig.
 aliorum qui presentes fuerunt. sig. ysius Wolfini. & Eginu.
 Waedberth. & clothker. & Radperth. & Wälpert. & Wälthram.
 & adaloh. & canthfid. & Wickram & Raſpert. & Lüdſperth.

Rilpert. x Colbert x deo c. Qui duos hii gofberhos f. 13.
 Clap. 3. Cist. 1.

Et sequente mox instrumento iterum duo Colberti scribun-
 -tur. f. 14. Clap. 13. Cist. 1.

Anno HLudovici Regis in orientali Francia x. sub ma-
 -bone comite, et sub Humoldo ceterario Indit. V. preca-
 -ria Lautpreehti bonorum in civitate Bilgöru sui signatur. signa
 Pirikilonis propositi. sig. signa grimaldi abbatis, et
 Emichonis advocati, qui presentem precariam scribere roga-
 -verunt. sig. Hartmoti Decani. sig. Engilrami propositi.
 sig. Pirikilonis propositi. sig. Rothmaris Hofi salarii. sig.
 Colberti Portarii. sig. Cimberli Portarii x. ¹¹¹¹ sacra-
 -rarius hii deest, et unus pariter Colbertus sub officio por-
 -tarii ponitur. H. 22. Clap. 3. Cist. 1.

Anno Regni HLudovici x. IV. sub Odalrico comite pre-
 -caria bonorum in Helindora sui signatur. sig. Grimaldi ab-
 -batis. sig. Hartmoti Decani. sig. Colischalchi pro-
 -positi. sig. Colberti Portarii. sig. Isarici sacarii.
 signum Amalberli advocati. x. Huthi. x. Eno. x. Ermbress.
 Ego itaque Ufo indignus monachus rogatus scripsi, et subscrip-
 -si. Ecce hii iterum unum Colbertum Portarium, et novum
 sacarium Isaricum. Charla G. Usonis manu scripta est.
 H. 32. Clap. 3. Cist. 1.

Anno Regni HLudovici XIX sub Keroldo comite pre-
 -caria bonorum in Pichlinchorum sui signatur. x. signum
 Grimaldi abbatis. x. signum Hartmoti Decani. signum
 Engilrami Portarii. signum Colberti propositi. x. signum
 Sabonis G. Ego itaque Wolger scripsi, et subscripsi. Ecce
 Colbertus antea Portarius, nunc est propositus Charla G.
 Wolkeri Balbuli manu scripta est. H. 69. Clap. 3. Cist. 1.

Anno Regni HLudovici XXII. sub Albrico comite pre-
 -caria bonorum in Perolterwilare, et Longahum sui signatur.

eiusdem H. Ludovici Gothbertum propositum fuisse: respondendum est, alterum et juniorē Gothbertum primo doctorarium, tum propositum fuisse, cum non semel antea in uno instrumento duo Gothberti legantur.

Si quoramus, cur ergo nullibi Abbas vocetur? Respondio, neq. Stephanus, qui Verbius S. galli abbas, iustatur, Abbas, sed a Walafrido S. galli iustor nominatur, et magister, qui quartus S. galli abbas ponitur, non Abbas, sed in fragmento quodam traditionis, proffiter, et iustor S. galli nunciatur. ut faciam, plurima antiquitatis monumenta ista vestigatam exedisse. sed hactenus disputata meo coniecturo sunt, et quolibet, partem amplexus fuero, non aliter nisi ex coniecturis resultari poterit.

Q. 6. Quando in diplomatisq. anni ab incarnatione christi additi sunt?

R. Tam in diplomatisq. quam in traditionibus S. galli nunquam anni incarnationis dominice adferri sunt ante Ludovicum Crasum, a cuius Regno in utroq. tum diplomatisq. tum traditionibus leguntur. nullum tamen diploma aut traditionē habemus in aliquo concilio datam, ut illud Rhonoviensium diploma in concilio Moguntino datum est, ergo firma stat sententia eruditissimi Inablonii.

Q. 7. Quod origo Monasterii Rhenoviensis?

R. Hi in documentis nostris nihil habemus, praeter consuetudine an. 885. Wichramum inter abbatem Rhenoviensem et Monasterium S. galli in iudam. ex qua quidem ita coniecto:

Sum Monasterium Rhenoviense iam in flore fuit, quod ante de solatu erat. namq. S. gallus confraternitate iam in iud. A. 800. Cum Monasterio Augiensi. D. 846. Cum Monasteriis Bobiensi, Disertinensi, Schinensi. A. 863. Cum Conobio Camidoneusi, cur non etiam cum Vicinis Rhenovio in iudatur, sed iam tum stenuisset? Quodam utiq.

inuit. Postquam a Gozberti Abbatis tempore magis magisque
 accrescere coepit. quia vero videmus in omnibus Monasteriis pro-
 -videntia Divina aliquam collocasse Sanctum, tum pro Tu-
 -telari, tum pro exemplari, quod posteris sequerentur, nullus
 dubito s. Finlanum ante destructionem et penam ab initio fun-
 -datis Monasterii, divinitus admonitum in idem conobium
 conigrasset.

Quia igitur antiquitates Sabarienses avertit A 796. Beatu-
 -rum ad Wolsehardum Kiburgi Comitem venisse, et postqua-
 -drienuum Rhenovii fuisse, necesse est, cum tum fletisse Mo-
 -nasterium sub aliquo Abbate, a quo sanctus Finlanus susceptus
 filius, atque Monachus profectus, sancte vixerit. ex quo sequi-
 -tur in tabula fratrum conscriptorum Finlanum illud vel aliud
 fuisse Monachum illi cognomine vel iam defunctum tabula
 illata. Et si arx Kiburgica A 760. Condita est atque Wol-
 -sehardus Kiburgi comes Monasterium Rhenoviense fundavit,
 necesse est annos inter 760. et 800. fundatum fuisse. sed
 anima neque una nocte funexerit, neque una die monachi conve-
 -nerint, Quod igitur super est, nisi eam amplati fentenhain,
 quod in tractatu de iure advocatibus habetur? quod si quis Ariad-
 -num filium Conexerit, utique manibus tenedo

In Omnibus Glorificetur

Deus.

[Faint, illegible handwritten text in a cursive script, likely a medieval manuscript.]

[Faint, illegible handwritten text on the right-hand page, partially visible.]